

NI FRÅGAR? DESSA SVARA!

Professor
Herbert Tingsten
Professor
Gunnar Dahlberg
Professor Gunnar
Westin Silverstolpe
Professor
Erik Lönnroth
Professor Torgny
T:son Segerstedt
Docent
Folke Lindberg

RIKSDAGEN OCH BALTFRÅGAN

Kunde riksdagen ha upphävt utlämningsbeslutet? Prof. Tingsten tar avstånd från regeringens baltpolitik

Kan riksdagen vägra godkänna ett regeringsbeslut?

Till exempel i baltfrågan. Då över hälften av svenska folket, däribland hela vår kulturelit med de juridiska fakulteterna i spetsen, ha protesterat mot de 167 balternas utlämnande, måste icke de folkvalda riksdagsmännen taga hänsyn till denna folkmening? Är det förenligt med en demokrati med den totala mörkläggningen kring värmlösa flyktingar som i detta fall?

Kan inte riksdagen säga ett hederligt nej till detta brott med asylrätten? Säkert komma riksdagsmännen att få stå till svars hos många väljare i baltfrågan.

Maja B., John A., Valentin E.

Ett regeringsbeslut kan icke upphävas av riksdagen. Däremot kan konstitutionsutskottet efter granskning av statsrådsprotokollen inför kamrarna framställa anmärkning mot de regeringsledamöter som tillstyrkt ett visst beslut; riksdagen kan därefter anhänga om vederbörande statsråds entledigande, ett förfarande som dock aldrig tillämpas. Därmed har jag besvarat Er huvudfråga. Jag vill emellertid tillägga följande. Ni utgår från att över hälften av svenska folket protesterat mot balternas utlämnande; detta är uppenbarligen oriktigt. Även om en bestämd folkmening skulle föreligga i frågan, har riksdagen ingen skyldighet att ta hänsyn till densamma. I vad mån den grad av hemlighetsfullhet, som omgivit vissa stadier av förfaran-

ÄR VÅR FOLKSKOLA PÅ EFTERKÄLKEN?

Många länder har längre skolpliktstid än vi. Men vid en jämförelse måste man naturligtvis ta hänsyn även till andra faktorer

I en tidningsartikel med anledning av att skolkommissionens stora betänkande nu är färdigt påstods, att vår folkskoleundervisning inte når upp till samma nivå som flera andra länders, bland annat därför att den obligatoriska skoltiden är för kort (endast 6 å 7 år). Artikelförfattaren drog sig inte för att säga, att Sverige i detta hänseende tillhörde »nationernas tross». Kan detta verkligen vara riktigt? Den som läser svenska tidningar, måste eljest få det intrycket, att vårt land hör till de ledande på kulturlivets område och i varje fall absolut inte ligger i kön. Själv har jag hittills levat i den tron. Det vore intressant att från fackmannahåll få några pålitliga uppgifter om den obligatoriska skolåldern i andra länder och helst också några andra upplysningar, på vilka man kan basera ett jämförande omdöme om folkskoleundervisningens nivå hos oss och på andra håll.

»Svensk patriot».

Vi har fört frågan vidare till sekreteraren i Baggeska skolkommittén, kanslirådet Fr. Sandberg, som svarar med en redogörelse för kommissionens uppfattning.

Den framställda frågan torde kunna bäst besvaras genom att anföra det yttrande av 1940 års skolutredning, som uppenbarligen legat till grund för det uttalande av en artikelförfattare, som den frågande läst. I sitt nyss avgivna betänkande »Skolpliktstidens skolformer. 1. Allmän organisationsplan» yttrade skolutredningen följande: »Den brist, som tydligast framträder, om man jämför Sveriges skolväsen med de stora kulturländernas, gäller tvivelsutan den obligatoriska skolans längd. Den bristen är en svaghet i vår folkundervisning, som kommer till synes icke blott i den allmänna bildningsstandarden utan även på många andra sätt och icke minst i skolsystemets struktur och balans. — Helt visst är i vårt land den uppfattningen ganska allmän, att den svenska folkskolan i jämförelse med flertalet andra länders intager en framskjuten plats. I själva verket är det förenat med betydande svårigheter att uppdraga en rättvisande jämförelse mellan olika länders skol-

väsen, då en dylik måste grundas på en ingående kännedom om alla de faktorer, som påverka undervisningens resultat i de ifrågavarande länderna. Om jämförelsen begränsas till att avse endast en av de för undervisningens resultat mest betydelsefulla faktorerna, nämligen skolpliktens längd, är det emellertid lätt att konstatera, att den svenska folkskolan i detta avseende arbetar under mindre gynnsamma betingelser än åtskilliga andra länders.» Skolutredningen lämnar även en del uppgifter om skolpliktstidens längd i vissa främmande länder. Då den frågande begärt upplysningar här om, torde uppgifterna böra här återgivas. I Norge och Danmark omfattar folkskolan minst sju obligatoriska år, medan i Finland folkskolplikten ännu är 6-årig. En reform, som innebär en förlängning, förberedes dock där. Holland har minst 7-årig skolplikt. I Tyskland och Österrike är 8-årig folkskola obligatorisk, och i Schweiz råder i flertalet kantonen 9-årig folkskolplikt. I England och Wales skall skolplikten enligt en den 3 augusti 1944 utfärdad skollag innefatta åldern 5—15 år, varjämte lagen förutsätter, att så snart detta anses utförbart, åtgärder skola vidtagas för att den övre gränsen höjes till 16 år. I Frankrike har 8-årig skolplikt införts år 1936. I Ryssland är skolplikten minst 4-årig men är i varje fall i städerna minst 7-årig och i de större städerna ofta 10-årig. I Förenta staterna gälla olika bestämmelser inom olika stater. Enligt tillgängliga uppgifter (från år 1936) upphörde skolplikten vid 14 års ålder i 3 stater, vid 15 års ålder i 1 stat, vid 16 års ålder i 30 stater, vid 17 års ålder i 7 och vid 18 års ålder i 7 stater. I vårt land är som bekant skolplikten i princip 7-årig och kan av det enskilda skoldistriktet efter särskilt medgivande ytterligare utsträckas. Därtill kommer den obligatoriska men jämförelsevis föga omfattande fortsättningsskolan. Den 7-åriga folkskolan är emellertid ännu ej införd överallt i landet. Nära 70 proc. av hela antalet lärjungar i folkskolan beräknas vårterminen 1944 ha haft en skolpliktstid av 7 år eller mer.

Denna redogörelse visar, att flera främmande länder stå framför vårt land i fråga om den obligatoriska skolans längd. Uppenbart är emellertid, att det i den förut nämnda artikeln använda uttrycket, att Sverige i detta hänseende tillhör »nationernas tross» är mycket överdrivet. Ett lands skolväsen kan för övrigt icke bedömas blott efter längden av den obligatoriska skolan i landet. Såsom ovan antytts inverka härvidlag många olika faktorer, även om det är klart, att den skola, som har den längre tiden till sitt förfogande, bör kunna under i övrigt lika omständigheter nå ett förhållandevis bättre resultat och ge en förhållandevis mer omfattande utbildning än den kortare skolan.

det i baltfrågan, är väl förenlig med demokratiska principer, kan knappast med något utbyte diskuteras; även i en demokrati är en viss grad av sekretess möjlig och nödvändig, och om man här gått längre än rimligt är, kan blott bedömas subjektivt.

För att Ni inte skall tro att mitt sätt att svara beror på solidaritet med regeringen vill jag tillägga att jag liksom Ni är kritisk mot regeringens handlingssätt i baltfrågan.

Herbert Tingsten

Herbert Tingsten.

Fr. Sandberg

Fr. Sandberg.